



Sygn. akt I CSK 190/06

**WYROK**  
**W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 27 października 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa E. M.

przeciwko E. M.

o eksmisję,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 października 2006 r.,

skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego

w W. z dnia 11 stycznia 2006 r.,

**oddala skargę kasacyjną.**

## Uzasadnienie

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 20 czerwca 2005 r. oddalił powództwo E. M. wniesione przeciwko pozwanemu E. M. o jego eksmisję z nieruchomości położonej w W. przy ul. D. 42. Sąd ten ustalił, że strony są byłym małżeństwem. Rozwód między nimi został orzeczony w 1999 r. Mimo tego strony zamieszkują nadal wspólnie, w nieruchomości położonej w W. przy ul. D. 42, która stanowi składnik majątku dorobkowego. Między stronami toczy się postępowanie o podział tego majątku. Stosunki między nimi są złe. Dochodzi do konfliktów i kłótni powodujących interwencje policji. W konfliktach tych uczestniczą obie strony. W ocenie Sądu Rejonowego żądanie eksmisji pozwanego należało rozpoznać w oparciu o przepis art. 58 § 2 k.r.o., który wprawdzie reguluje wprost zasady orzekania o eksmisji w procesie rozwodowym, jednakże może stanowić podstawę orzeczenia eksmisji także byłego małżonka. Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie dawał jednak podstawy do oceny, że zachowanie pozwanego ma charakter rażąco naganny i uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie stron. Przemawiało to za oddaleniem powództwa.

Sąd Okręgowy po rozpoznaniu apelacji powódki, oddalił ją wyrokiem z dnia 11 stycznia 2006 r. Sąd drugiej instancji przyjął, że art. 58 § 2 k.r.o. może stanowić podstawę orzeczenia eksmisji jedynie w procesie rozwodowym. Nie mógł on zatem uzasadniać uwzględnienia wniesionego powództwa. Zaskarżony wyrok oddalający powództwo, mimo innego uzasadnienia, odpowiadał zatem prawu i apelację powódki należało oddalić.

Skarga kasacyjna powódki została oparta o obie podstawy określone w art. 398<sup>1</sup> § 1 k.p.c. W ramach podstawy naruszenia prawa materialnego powódka zarzuciła obrazę art. 58 § 2 k.r.o. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie. W ramach zaś podstawy naruszenia przepisów postępowania mającego istotny wpływ na wynik sprawy, podniosła zarzut obrazy art. 378 § 1 k.p.c., art. 387 § 1 k.p.c., art. 391 w zw. z art. 328 § 2 k.p.c., art. 382 k.p.c., art. 385 k.p.c. oraz art. 391 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 i 233 § 1 k.p.c. W oparciu o te zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu

Rejonowego z dnia 20 czerwca 2005 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wobec treści zarzutów zawartych w skardze kasacyjnej, w pierwszym rzędzie wymagała rozważenia kwestia, czy art. 58 § 2 k.r.o. mógł stanowić podstawę żądania pozwu. Jedynie bowiem w tym przypadku wymagałoby także oceny, czy zostały naruszone przepisy postępowania dotyczące ustalenia podstawy faktycznej sporu umożliwiającej prawidłowe zastosowanie tego przepisu.

Sąd drugiej instancji stwierdzając, że art. 58 § 2 k.r.o. stanowi podstawę do orzeczenia eksmisji jedynie w procesie rozwodowym odwołał się do tego rodzaju poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 września 1990 r. (III CZP 53/90, OSNC 1991/4/43). W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy podkreślił, że wskazany wyżej przepis ma charakter wyjątkowy w stosunku do przedmiotu żądania, jakim jest rozwiązanie małżeństwa przez rozwód. Zgodnie z ogólnymi zasadami przepis o charakterze wyjątkowym musi być wykładany ściśle. Sąd Najwyższy zwrócił także uwagę, że przedstawione mu do rozstrzygnięcia pytanie prawne dotyczyło sprawy, w której powód domagał się eksmisji z mieszkania spółdzielczego. W postępowaniu o podział majątku obejmującego to prawo, powinno zapaść rozstrzygnięcie, któremu z byłych małżonków powinno przypaść spółdzielcze prawo do lokalu. Takiego rozstrzygnięcia nie powinno zastępować wystąpienie z żądaniem orzeczenia eksmisji.

Stanowisko to zostało zakwestionowane w skardze kasacyjnej powódki poprzez twierdzenie, że za dopuszczalnością stosowania art. 58 § 2 k.r.o. w procesie o eksmisję, także w stosunkach pomiędzy byłymi małżonkami, opowiadał się Sąd Najwyższy we wcześniejszych orzeczeniach (uchwałach z dnia 18 lipca 1984 r., III CZP 42/84, OSNC 1985/2-3/25 i 27 listopada 1985 r., III CZP 62/85, OSNC 1986/10/150), a za zasadnością tej oceny przemawia prymat zasady ochrony dóbr osobistych nad dobrami majątkowymi, którą wyraża art. 58 § 2 k.r.o. oraz „podwójna natura” tego przepisu - procesowa i materialnoprawna. Należy zgodzić się ze stanowiskiem skarżącej, że wymiar procesowy art. 58 § 2 k.r.o. dotyczy możliwości orzekania przez sąd o eksmisji jednego z małżonków w wyroku

rozwodowym, a jego charakter materialnoprawny wyraża się w określeniu w sposób szczególny podstawy do orzeczenia eksmisji. Można też podzielić ocenę, że treść art. 58 § 2 k.r.o. określa podstawę do orzeczenia eksmisji z uwzględnieniem relacji o charakterze wykraczającym poza stosunki majątkowe między małżonkami, związanych z faktem samego wspólnego ich zamieszkiwania, i odgrywają one na tle tego przepisu większą rolę, niż charakter przysługujących małżonkom praw do lokalu, w którym wspólnie zamieszkują. Nie można jednak z tych ocen wywodzić wprost wniosku, że podstawę do orzeczenia eksmisji byłego małżonka stanowi również art. 58 § 2 k.r.o. Określając zakres kognicji sądu rozwodowego i podstawę do orzekania w zakresie stosunków między małżonkami ustawodawca musiał uwzględnić szczególny rodzaj więzi istniejących w stosunkach między małżonkami. Wynika on ze splotu relacji o charakterze osobistym i majątkowym, w tym zasad odnoszących się do współwłasności łącznej majątku wspólnego małżonków. Wzgląd na interes rodziny i potrzebę udzielenia ochrony małżonkowi, któremu druga strona uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie swoim rażąco nagannym postępowaniem, może wówczas przemawiać za ograniczeniem prawa majątkowego uprawniającego drugiego z małżonków do korzystania z mieszkania, przy zastosowaniu art. 58 § 2 k.r.o. Ten rodzaj więzi między małżonkami ustaje w przypadku rozwiązania małżeństwa przez rozwód. Należy też podkreślić, że regulacja z art. 58 § 2 k.r.o. dotycząca orzekania o eksmisji jednego z małżonków ma niewątpliwie charakter regulacji szczególnej, gdyż problematyka odnosząca się do eksmisji została uregulowana szerzej niż tylko w stosunkach między małżonkami. Podkreśla to jednoznacznie także samo brzmienie tego przepisu poprzez stwierdzenie, że możliwość orzeczenia eksmisji na jego podstawie zachodzi „wyjątkowo”. Zasadą jest zaś, że przepisy szczególne normujące określone stosunki - właśnie na zasadzie wyjątku, nie powinny być interpretowane w sposób rozszerzający. Rozwiązania szczególne, odnoszące się do określonych przez ustawodawcę sytuacji, nie powinny być zatem przenoszone w drodze analogii do oceny innych stosunków, uregulowanych już w oparciu o przepisy ogólne. Istnieją zaś tego rodzaju przepisy, które pozwalają dochodzić eksmisji rozwiedzionego małżonka bez stosowania art. 58 § 2 k.r.o. Problem dalszego wspólnego zamieszkiwania stron w rozstrzyganej sprawie może być

uregulowany poprzez dokonanie podziału ich majątku wspólnego. Przyznanie nieruchomości jednej ze stron pozbawi drugą stronę tytułu prawnego do dalszego korzystania z niej, co powoduje skutek podobny jak orzeczenie eksmisji. Należy zgodzić się zaś z poglądem, że domaganie się eksmisji jednego z małżonków po orzeczeniu rozwodu nie powinno zastępować w swoich skutkach rozstrzygnięcia dotyczącego podziału majątku dorobkowego. Dopuszczenie takiej możliwości mogłoby powodować także brak spójności orzeczeń sądowych w różnych rodzajach postępowań. Nie można bowiem wykluczyć, że w sprawie o podział majątku dorobkowego mieszkanie przypadałoby np. rozwiedzionemu małżonkowi, który miałby obowiązek jego opuszczenia na podstawie wyroku eksmisyjnego nakazującego wydanie go osobie, która równocześnie nie ma już tytułu prawnego do korzystania z tego mieszkania w wyniku dokonanego podziału majątku dorobkowego.

Biorąc powyższe pod uwagę należało przyjąć, że Sąd drugiej instancji ocenił prawidłowo, iż art. 58 § 2 w rozstrzyganej sprawie nie znajdował zastosowania, a zawarty w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia tego przepisu był nieuzasadniony. Jego prawidłowe zastosowanie przez Sąd drugiej instancji uzasadniało odstąpienie od rozpoznawania tych zarzutów apelacji, które dotyczyły ustaleń faktycznych i oceny dowodów dotyczących sposobu zachowania pozwanego, w kontekście możliwości uznania je za rażąco naganne i uniemożliwiające wspólne zamieszkiwanie z powódką, jako przesłanek do zastosowania art. 58 § 2 k.r.o. Z tego względu bezzasadne były również zarzuty skargi kasacyjnej podniesione w ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną na podstawie art. 398<sup>14</sup> k.p.c.